

Особливості встановлення автора тексту за умов використання штучного інтелекту під час створення тексту

Лариса Костецька

головний судовий експерт, Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, м. Київ, Україна, e-mail: larisa003f@gmail.com

Розглянуто новітні інструменти дослідження в лінгвістичній експертизі. Зазначено особливості встановлення автора тексту за умов використання штучного інтелекту під час створення такого тексту.

Ключові слова: лінгвістична експертиза; авторознавча експертиза; штучний інтелект; ідентифікаційні та діагностичні питання; методи авторознавчого дослідження; об'єкт авторознавчого дослідження.

Авторознавча експертиза досліджує мову саме як продукт мовленнєвої діяльності людини, що відобразився у письмовій формі,— тексті мовного повідомлення. Авторознавча експертиза вирішує ідентифікаційні та діагностичні питання.

Авторознавча експертиза, поміж іншим, вирішує такі питання:

- 1) чи є автор і виконавець тексту однією чи різними особами?
- 2) чи складений текст однією чи кількома особами?
- 3) чи є зазначена особа автором тексту?
- 4) чи написаний текст під диктовку? та ін.

Методами авторознавчого дослідження є: лінгвістичні, психолінгвістичні, соціолінгвістичні, логіко-психологічні, математичні та ін.

Об'єктом дослідження авторознавчої експертизи є письмова мова (мовна діяльність людини, зафіксована на письмі). Експерти досліджують мовні навички людини (лексичні, фразеологічні, синтаксичні, стилістичні, орфографічні, пунктуаційні, а та-

кож надання переваги певним мовним засобам, наявність помилок тощо). Простими словами можна сказати, що авторознавча експертиза досліджує мовленнєву діяльність людини (виражену в письмовій формі) крізь призму її індивідуальних, властивих саме їй, особливостей вираження. Акцентують увагу саме на неповторності, унікальності вибору лексем, їх послідовному поєднанні; уживанні сталих словосполучень або фразеологізмів, лапок і дужок, емоційно-маркованих лексем, ненормативної лексики; наявності цитат чи алегорій, повторень; складності формування речень; наданні переваги певним розділовим знакам; наявності та характері відхилень від норм і правил написання; виборі стилю; узгодженні слів у реченні та речень загалом; наявності абзаців; розміщенні тексту на аркуші; виділенні слів (літер, словосполучень, речень та ін.) тощо. Чим більше є відхилень від норми та вияву яскравих індивідуальних навичок, тим інформативнішим є текст.

В умовах активного розвитку технологій люди для написання текстів послуговуються різними джерелами. Раніше для написання тексту потрібно було опрацювати певний обсяг інформації, пропустити її «крізь себе» і згенерувати текст. У такий спосіб текст набував яскравих індивідуальних особливостей. Сьогодні, з появою штучного інтелекту (далі — ШІ), люди активно застосовують його для написання будь-яких текстів, просто лінуються мислити самостійно, віддаючи перевагу простому натисканню на клавіші. Унаслідок цього з'являється багато текстів, згенерованих ШІ, які люди видають за власні. Саме тому виникає потреба в установленні автора конкретного тексту, виключенні чи підтвердженні написання тексту за допомогою ШІ.

«Штучний інтелект (ШІ) — це здатність комп'ютерних систем або машин виконувати завдання, які зазвичай потребують людського мислення та інтелекту. Такі системи можуть розпізнавати об'єкти, розуміти мову, приймати рішення та навчатися на основі досвіду» (визначення з інтернету, надане самим ШІ).

Існують комп'ютерні програми для розпізнавання текстів, написаних ШІ, проте, як свідчить досвід, ці програми не завжди можуть правильно розпізнати тексти, написані людиною та ШІ.

Зважаючи на те, що сьогодні ШІ є доволі свіжим ноухау й перебуває у стадії розвитку, доопрацювань і вдосконалень, можна знайти ознаки, властиві текстам, згенерованим

ШІ, оскільки ШІ не розуміє текст, а просто генерує новий за наявною базою даних.

Ознаки ШІ в тексті:

- відсутність емоційної складової;
- повторення фраз;
- відсутність помилок;
- абсурдність деяких згенерованих текстів;
- відсутність логічних самостійних висновків;
- висока грамотність;
- відсутність індивідуальної складової (власного досвіду);
- узагальнення;
- ідеально чітка структура тексту;
- надмірна формалізованість;
- помилки в термінології;
- вигадані факти, подані як достовірні;
- ідеально правильна мова.

Із появою ШІ та розвитком інших технологій людина починає шукати легкі шляхи: лінується читати, запам'ятовувати, аналізувати, зіставляти, тобто провадити активну мисленнєву діяльність, перетворюючись на такого собі пасивного споживача. Усе це призводить до зниження мовно-мисленнєвих навичок людини, практики написання текстів.

Отже, текст, автором якого є людина, має сукупність індивідуальних ознак (найінформативнішими є відхилення від норми, від уніфікованості), а згенерований ШІ текст, навпаки, позбавлений індивідуальності: він уніфікований і досконалий за формальними ознаками, позбавлений емоційної складової. Під час проведення авторознавчого дослідження

з метою встановлення автора тексту, за можливості, експерти використовують вільні зразки гіпотетичного автора тексту (для визначення, чи належить авторство тексту саме цій особі). Саме зіставленням досліджуваного тексту з вільними зразками текстів за-

значеного автора можна підтвердити свої висновки.

Станом на сьогодні текст, згенерований ШІ, має сукупність власних ознак (особливостей), проте з розвитком і вдосконаленням може становити реальну загрозу для авторства загалом.

Перелік джерел посилання

1. Баранов О. А. Визначення терміну «штучний інтелект». *Інформація і право*. 2023. № 1 (44). С. 32—49. DOI: 10.37750/2616-6798.2023.1(44).287537 (дата звернення: 10.11.2025).
2. Бердо Р. С., Расюн В. Л., Величко В. А. Штучний інтелект та його вплив на етичні аспекти наукових досліджень в українських закладах освіти. *Академічні візії*. 2023. Вип. 22. 10 с. DOI: 10.5281/zenodo.8174388 (дата звернення: 10.11.2025).
3. Фенюк Л. Б., Смушак Т. В., Крук З. М. Автоматизовані системи для аналізу структури та стилістики літературних текстів: використання штучного інтелекту. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 9 (27). С. 469—485. DOI: 10.52058/2786-6165-2024-9(27)-469-485 (дата звернення: 10.11.2025).
4. Блозва Л. М. Штучний інтелект: філософсько-антропологічний погляд. *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2016. Вип. 4. С. 4—10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/filipol_2016_4_3 (дата звернення: 10.11.2025).
5. Богом'я В. І., Гудзь А. С. Штучний інтелект: сучасний стан і перспективи застосування. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2023. № 1 (46). С. 13—17. DOI: 10.33099/2311-7249/2023-46-1-13-17 (дата звернення: 10.11.2025).
6. Ваховська О. В. Прикладні аспекти комп'ютерної лінгвістики : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 136 с. URL: https://www.researchgate.net/profile/Olha-Vakhovska/publication/372774150_Prikladni_aspekti_komp%27uternoi_lingvistiki_Navcalno-metodicnij_posibnik_Applications_of_computational_linguistics_A_handbook/links/64c7a873f1a03a10e7a2c8ca/Prikladni-aspekti-komputernoi-lingvistiki-Navcalno-metodicnij-posibnik-Applications-of-computational-linguistics-A-handbook.pdf (дата звернення: 10.11.2025).
7. Левчук А. Штучний інтелект: лінгвістичні аспекти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2015. № 4. С. 205—209. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv-vnuflm_2015_4_41 (дата звернення: 10.11.2025).
8. Пушик Н. Комп'ютерна лінгвістика та «штучний інтелект». *Молодий вчений*. 2021. № 2 (90). С. 151—155. DOI: 10.32839/2304-5809/2021-2-90-29 (дата звернення: 10.11.2025).